

Uloge subjekata pravosudnog sistema BiH

Uloga tužilaštva u krivičnom postupku

Tužilaštvo krivično goni osobe za koje postoji osnovana sumnja da su počinili krivičnih djela. Ovaj zadatak tužilaštva ne bi mogla izvršavati da blisko ne sarađuju sa policijom. Kada policija sumnja da je neko počinio krivično djelo, o tome obavještava tužilaštvo, koje otvara istragu. Krivično djelo također mogu (i trebaju) prijaviti građani.¹ U okviru istrage tužilac i ovlaštena službena lica poduzimaju sve potrebne radnje radi otkrivanja krivičnog djela i izvršioca. Kada tužilac sakupi dovoljno dokaza da postoji osnovana sumnja da je određena osoba počinila krivično djelo, podiže optužnicu nadležnom sudu. Tužilac je dužan da sa jednakom pažnjom ispituje i utvrđuje činjenice koje terete osumnjičenog/optuženog, tako i one koje im idu u korist.

Uloga suda u krivičnom postupku

Sudije nadležnog suda donose odluke koje mogu biti presude i rješenja. Ove odluke suda moraju biti obrazložene. Faza odlučivanja suda počinje nakon glavnog pretresa, kada su tužilaštvo i odbrana imali priliku da iznesu svoje dokaze i argumente i ispituju svjedoke. Ukoliko predmet spora zahtijeva stručni pristup na osnovu dubljeg poznavanja određene materije, sudijama u toku postupka pomažu sudski vještaci.²

U toku glavnog pretresa, sudije generalno imaju pasivan pristup i ne miješaju se u tok postupka, ali ga mogu usmjeravati. Sudije imaju pravo da postavljaju pitanja svjedocima i vještacima, kao i da pozivaju svjedoke i vještace. Nakon izricanja presude, sudije određuju odgovarajuću sankciju/kaznu u slučaju osuđujuće presude.

Uloga i položaj osumnjičenog/optuženog u krivičnom postupku

Osumnjičeni je osoba koja se na osnovu određenih dokaza povezuje sa izvršenjem krivičnog djela, odnosno osoba za koju postoji osnov sumnje da je počinila krivično djelo.³

Optuženi je osoba za koju je potvrđena optužnica u vezi određenog krivičnog djela, nakon provedene istrage i sakupljanja dokaza.⁴

¹ Nedim Hogić, Mreža pravde u BiH, Pravosudni sistem u BiH, str.8

² Nedim Hogić, Mreža pravde u BiH, Pravosudni sistem u BiH, str. 7

³Član 21 ZKP

Krivični postupak se može voditi protiv fizičke i pravne osobe (na osnovu posebnih zakonskih odredbi).

Krivični postupak se ne može voditi protiv osobe koja uživa imunitet od krivičnog gonjenja⁵, kao ni osobe koja u vrijeme izvršenja krivičnog djela nije navršila 14 godina. Neuračunljiva osoba se ne smatra krivom za izvršenje krivičnog djela, ali se neuračunljivost utvrđuje u toku krivičnog postupka, tako da neuračunljive osobe mogu imati status osumnjičenika ili optuženika. Osumnjičeni/optuženi može iznositi dokazna sredstva u svoju odbranu, ali može služiti i kao pasivno dokazno sredstvo.

Osumnjičeni/optuženi ima pravo na **branioca** u postupku po svom izboru.

Uloga advokata u krivičnom postupku

Advokati zastupaju interese stranaka pred sudovima, s obzirom na prednost u stručnosti i resursima kojima raspolaže tužilaštvo. Kako bi se ostvarilo načelo pravednosti i "jednakosti oružja" u krivičnom postupku, advokati se brinu o tome da je osumnjičeni/optuženi zaštićen svim zakonskim sredstvima u toku postupka. Na taj način sud razmatra određeni predmet na osnovu jednako stručno priprmljenih argumenata i dokaznih sredstava.

Prisustvo advokata nije uvijek obavezno, ali što je slučaj kompleksniji veća je potreba za profesionalnim zastupnikom. Advokati u postupku pružaju stručnu, psihološku, humanu i tehničku podršku osumnjičenom/optuženom.⁶

U svim složenijim predmetima odbrana putem advokata je obavezna, kako bi se osigurala zaštita prava i interesa osumnjičene/optužene osobe. Advokati koji u krivičnim predmetima brane optužene nazivaju se **braniocima**. Posebna vrsta branilaca su **branioci po službenoj dužnosti**. Njih sudovi dodjeljuju osobama slabog imovnog stanja ili osobama koje zbog svog mentalnog stanja ne mogu razumjeti sudski postupak. Svi ostali svoje branioce biraju i plaćaju sami.⁷

⁴Id.

⁵Član 222 ZKP

⁶Hajrija Sijerčić Čolić, Krivično procesno pravo, Knjiga I, str.224

⁷ Nedim Hogić, Mreža pravde u BiH, Pravosudni sistem u BiH, str.9.